

N:o 175.

Af herrar **M. Dahn** och **I. Månsson**, om skrifvelse till Kongl. Majt ang. ändring i Kongl. förordningen om förlagsinteckning den 13 april 1883.

År 1879 aflät riksdagen följande skrifvelse angående medgifvande af rätt till underpant i lösegendom åt alla näringar:

»Rättigheten att lemna underpant i lös egendom bör vara en rättighet för alla näringsidkare eller för ingen, och medgifvande af sådan rätt utgör endast den enklaste gärd af rättvisa åt de näringsidkande samhällsmedlemmar, som dermed ej nu äro hugnade. Man har mot dess medgifvande åberopat det osäkra värde, dylik underpant för långfivaren innebär, då de pantförskrifna föremålens egare och innehafvare kan när som helst afyttra dem delvis eller helt och hållet till tredje person med gällande verkan, enär underpantsrätten icke innebär sakrätt i panten. De rörelser eller yrken, vid hvilka sådan panträtt skulle komma att användas, torde dock i allmänhet vara af den beskaffenhet, att de för sitt utöfvande fordra innehafvande af åtminstone större delen af de pantförskrifna föremålen eller de ursprungligen pantförskrifna motsvarande, och det torde icke vara lagstiftarens uppgift att tillse, det den enskilde icke i särskilda händelser skulle kunna i oförstånd handla mot sin egen fördel. Deremot synes det vara lagstiftarens pligt att för det fall, att på det fria aftalets väg den näringsidkare, som det behöfver — han må för öfrigt vara bruksegare, bergverksegare, fabrikant eller jordbrukare eller hvad annat som helst — kan mot underpant i lös egendom erhålla den försträckning, han för sin ekonomiska verksamhet behöfver, bereda en laglig form för pantaftalet och derigenom, bland annat, skydda lagen för den vanhelgd,

som för densamma följer af de under lagens skydd, men mot dess mening, härtill missbrukade lösöreköpen. I en tid med mångsidig och liflig affärsverksamhet kan personalkrediten, såsom grundad på den numera en omöjlighet vordna personliga kännedomen af dem, med hvilka man kommer i affärsberöring, ej vidare räcka till, och realkrediten måste därför anlitas i en allt större och större utsträckning, beträffande de föremål, som kunna dertill användas.

Riksdagen, hos hvilken framställning i ämnet skett, får på grund af det nu anförda hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Eders Kongl. Maj:t täcktes låta anställa en revision af samtliga gällande föreskrifter om förlag och dervid jemväl taga i öfvervägande, huruvida ej rätt till underpant i lös egendom må kunna medgifvas alla näringar, samt till Riksdagen göra den framställning, som häraf kan föränledas.»

I motiven till sitt förslag till lag angående underpant i lös egendom uttrar Nya Lagberedningen bland annat följande:

»Numera bör väl rättigheten att gifva underpant i lös egendom icke rimligen kunna betraktas som ett privilegium för vissa näringsidkare. Tiden har hunnit så långt, att denna rättighet måste ega rum antingen för *alla* eller för *ingen*. Bland de näringar, som hittills ej varit gynnade, är jordbruket. Är det nu rätt, att den, som driver bergsbruk, fabrik, manufakturverk eller annan sådan rörelse, får bereda sig kredit genom underpant af lös egendom, så måste det ock vara rätt, att en jordbrukare eller den som delar hans yrke, då han ej kan bjuda in-teckning i fastighet, får på lika sätt skaffa sig den kredit han tarfvar för sin rörelse eller sitt arbetsföretag?»

Genom indragning till staten af civil- och militieboställena ha statens domäner och dermed arrendatorsklassen ökats till ett ansenligt antal. Våra jordbruksarrendatorer, såväl statens som enskildes, kunna, i allmänhet taget, sägas utgöra vårt lands mera dugliga jordbrukare; men det dyrbara, yttre lösörebo, de behöfva för att riktigt rationellt kunna sköta sitt jordbruk, kunna de ej använda som hypotek för nödigt förlagskapital med mindre det sker under formen af det all kredit förstörande, vanryktade lösöreköpet, som så öfverlemnar säljaren åt köparens godtycke, att det förlamar hans handlingskraft. Som svar på Riksdagens ofvannämnda skrifvelse framlades nemligen den nuvarande lagen om rätt till underpant i lös egendom, från hvilken rätt jordbruket uteslöts. Den skefva uppfattning, som sökte göra gällande, att då underpant ej medförde sakrätt, vore den af ringa nytta, vederlägger sig sjelf, då rätten att begagna sig af underpant städse användes inom de

yrken, der den medgifves, och för vår arrendatorsklass skulle den helt visst blifva af stor betydelse ej blott genom att hämma ett snart sagdt öfverhandtagande borgensväsende utan framför allt genom att trygga deras rätt, som i följd af nära skyldskap eller andra förbindelser hafva svårt att neka en borgens påskrift.

Vi våga därför föreslå Riksdagen,

att den i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det täcktes Kongl. Maj:t framlägga till nästa Riksdag förslag till sådan ändring i lagen om förlagsinteckning och rätt till underpant i lösegendom att äfven jordbruket derunder måtte inbegripas.

Stockholm den 28 januari 1896.

M. Dahn.

Ivar Månsson.